

ג ז ר ת נ ע י"ו / י (נחי ע"ו/י)

השלב הראשון – הצורות הנפוצות

- לגזרה זו שייכים כל השורשים שעה"פ שלהם (אות השורש השנייה) היא וי"ו או יו"ד. למשל השורש ק-ו-מ או השורש ש-י-ר.
- על פי רוב, אותיות עה"פ ו/י בגזרה זו הן **נחות** (כלומר, נכתבות אך אינן נהגות), ואילו במקרים מסוימים הן **חסרות**.
- בואו נתבונן בשתי הדוגמאות האלה:

השורש ק-ו-מ והשורש ש-י-ר בבניין קל (פֿעֶל)

ש-י-ר	ק-ו-מ	
שָׂר, שָׂרָה	קָם, קָמָה	עבר ; הווה
אֲשִׁיר, יִשְׂר, נָשִׂיר..	אָקוּם, יָקוּם, תִּקְוֶם..	עתיד
שִׂיר! שִׂירוּ! .. ; לְשִׂיר	קוּם! קוּמִי! .. ; לְקוּם	ציווי ; שם פועל
שִׂרָה	קִימָה	שם פעולה

הבניינים נִפְעַל, הַפְעִיל וּהַפְעִיל – סימני זיהוי

שם פועל	עתיד	הווה	עבר	
לְהִסּוֹג (סִ)	יִסּוֹג (סִ)	נִסּוֹג (נִ)	נָסַג (נִ)	נפעל [ס-ו-ג]
לְהַרִּים (רִ)	יַרְיֵם (רִ)	מַרְיֵם (מִ)	הִרְיֵם (הִ)	הפעיל [ר-ו-מ]
X	יִוָּרֵם (וּ)	מוֹרֵם (מוּ)	הוֹרֵם (הוּ)	הופעל [ר-ו-מ]

בניין קל לעומת בניין הפעיל בזמן עתיד

בזמן עתיד פעלים בבניין קל ובבניין הפעיל נראים אותו הדבר :
אל תִּשְׁיֶרֶוּ בקול רם כדי שלא תַּעֲיִרוּ את התינוק.

על מנת לזהות את הבניין יש להעביר את הפעלים לזמן עבר נסתר.

פועל	עבר, נסתר (הוא אתמול)	הבניין
תִּשְׁיֶרֶוּ	שָׁר	קל
תַּעֲיִרוּ	הַעִיר	הַפְעִיל

בניין קל לעומת בניין הַפְעִיל בזמן עתיד

— באוהל שאֲקִים, אֲשִׁים מנורת לילה.

אֲקִים : (הִקִּים) ← בניין הפעיל

אֲשִׁים : (שָׂם) ← בניין קל

— אם משה יִרִיב עם אחיו, הוא לא יִפִּיק מכך שום תועלת.

יִרִיב : (רָב) ← בניין קל

יִפִּיק : (הִפִּיק) ← בניין הפעיל

בניין נִפְעַל – השוואת הצורות בעבר ובהווה

עבר לעומת הווה

– צבא האויב **נסוג** לכיוון דרום. – הממשלה **נסוגה** מעמדתה הקשוחה.

– עם בוא השמש **נמוג** הערפל אט אט. – דמותה של האישה **נמוגה** באפלה.

עבר:	נסתר : נְסוֹג , נִמּוֹג	נסתרת : נְסוֹגָה , נִמּוֹגָה	נסתרים : נְסוֹגוּ , נִמּוֹגוּ
הווה:	יחיד : נִסּוֹג , נִמּוֹג	יחידה : נִסּוֹגָה , נִמּוֹגָה	רבים : נִסּוֹגִים , נִמּוֹגִים

בניין נִפְעֵל – עתיד וציווי בהשוואה לגזרת השלמים

ציווי	עתיד (שאר הגופים)	עתיד (מדבר – אל"ף בסגול)	
הִסּוּג! הִסּוּגִי! הִסּוּגוּ!	יִסּוּג, תִּסּוּג, יִסּוּג	אִסּוּג	גזרת נע"ו/י (חיריק-דגש-חולם)
הִכָּנְסוּ! הִכָּנְסִי! הִכָּנְסוּ!	יִכָּנְס, תִּכָּנְס, יִכָּנְס	אִכָּנְס	גזרת השלמים (חיריק-דגש-קמץ)

הערה: בגזרת נע"ו/י ישנם פעלים בבניין נפעל המקבלים את תבנית ה"סולם" (חיריק-דגש-חולם) בכל הזמנים (ראה דף ניווט בשלב השני).

בניין נִפְעַל – תרגיל ביניים

נתחו את הפעלים על פי שורש, בניין, זמן/דרך או גוף:

1. התינוקות יִמּוּלוּ ביום השמיני.
2. הפושעת נִדּוֹנָה לשמונה שנות מאסר.
3. תמיד את נִבּוֹכָה בקרב אנשים זרים.
4. משה ואני נִכּוֹנִים לעזור.
5. הספינה נִמוּגָה באופק.
6. משה הוא ילד אמיץ ונִבּוֹן.
1. מ-ו-ל, נפעל, עתיד, נסתרים
2. ד-ו-נ, נפעל, עבר, נסתרת
3. ב-ו-כ, נפעל, הווה, נוכחת
4. כ-ו-נ, נפעל, הווה, מדברים
5. מ-ו-ג, נפעל, עבר, נסתרת
6. ב-י-נ, נפעל, הווה, נסתר

בניין הופעל (הַפְעֵל) – הבחנה בין גזרות

לפעלים בבניין הופעל בגזרת נע"ו/י הברה ראשונה בשורוק (או) המציינת את הזמן של הפועל .

– הו לציון עבר : הוֹקֵם, הוֹנֵף, הוֹטֵס

– מו לציון הווה : מוֹקֵם, מוֹנֵף, מוֹטֵס

– אות אית"נ ב"או לציון עתיד : תוֹקֵם, יוֹנֵף, נוֹטֵס, אוֹטֵס וכד'.

אך הברת או בתחילת פעלים בבניין הופעל קיימת גם בגזרת נפ"י/ו.
כיצד נבדיל אפוא בין פעלים בבניין הופעל בשתי הגזרות האלה?

בניין הופעל (הַפְעֵל) – הבחנה בין גזרות

משום שפעלים בבניין הופעל מבטאים את משמעות הסביל של פעלים בבניין הַפְעִיל (למשל: הוּקַם – הִקָּים), נוכל לזהות את הגזרה שאליה שייכים פעלים אלה על פי הפועל הַפְעִיל בבניין הַפְעִיל. לדוגמה:

– הסירה הוּשְׁטָה במורד הנחל.

מישהו הִשְׁטִיט [ש-ו-ט] אותה. ← נע"ו/י

– ידו הוּשְׁטָה לשלום.

מישהו הוּשְׁטִיט [י-ש-ט] אותה. ← נפ"י/ו

הבניינים הכבדים בגזרת נע"ו/י: פִּעַל, פָּעַל וְהִתְפַּעֵל

בבניינים הכבדים בגזרת נע"ו/י קיימת נטייה על דרך השלמים, למשל:

מן השורש ק-ו-מ מוכרים לנו פעלים האלה:

קָיִים (פיעל), קָיִים (פועל) וְהִתְקַיֵּים (התפעל)

דוגמה נוספת מן השורש ס-י-מ:

סָיִים (פיעל), סָיִים (פועל) וְהִסְתַּיֵּים (התפעל)

הבניינים הכבדים בגזרת נע"ו/י: פִּעַל, פָּעַל וְהַתְּפַעֵל

אך רוב הפעלים הכבדים בגזרת נע"ו/י נוטים בשלושה משקלים מיוחדים:

פּוֹלֵל = פָּעַל   פּוֹלַל = פִּעַל   הַתְּפוֹלֵל = הַתְּפַעֵל

התבנית המשותפת לשלושת משקלים אלה היא: **חולם מלא + לה"פ כפולה**

למשל מן השורש ע-ו-ד: עוֹדֵד, עוֹדֵד, עוֹדֵד וְהַתְּעוֹדֵד

עוֹדֵדְתִי את חברי. משמעות הפועל: **פעיל**, ולכן בניין **פָּעַל** (הוא אתמול עוֹדֵד).

עוֹדֵדְתִי על-ידי חברי. משמעות הפועל: **סביל**, ולכן בניין **פִּעַל** (הוא אתמול עוֹדֵד).

הַתְּעוֹדֵדְנוּ בשל השיפור במצב. קידומת **הַתְּ** = בניין **הַתְּפַעֵל** (הוא אתמול הַתְּעוֹדֵד).

תרגיל ניתוח פעלים בשבעת הבניינים (צורות נפוצות)

1. מ-ו-ג, נפעל, עבר, נסתר	1. כשפתחנו את החלון נִמּוּג העשן.
2. ש-י-מ, קל, עתיד, נוכח	2. אל תִּשְׁשִׁים את כל הביצים בסל אחד.
3. כ-ו-נ, הפעיל, עתיד, נסתר	3. משה יִכְיֶן את שיעורי הבית בערב.
4. ש-י-ר, קל, עתיד, נסתר	4. משה יִשְׁיֵר שירי מחאה.
5. נ-ו-ע, הופעל, הווה, נסתר	5. הרכבל מוֹנֵע באמצעות חשמל.
6. נ-ו-ע, התפעל, הווה, נסתר	6. עץ התפוח של לארי מְתַנוּעֵע ברוח.
7. ט-ו-ס, הפעיל, עבר, מדברים	7. הִטְסָנוּ את הרחפן בשדות.
8. ר-ו-מ, פיעל, עבר, נסתר	8. האוויר הצח רוֹמֵם את מצב רוחנו.
9. ר-ו-מ, פועל, עבר, נסתר	9. העפיפון הצבעוני רוֹמֵם מעל ראשי הילדים.
10. מ-י-נ, פיעל, עבר, מדבר	10. מִיָּנְתִּי את החפצים לפי גודל וצבע.

גזרת נע י"ו / י (נחי ע"ו/י)

השלב השני – חקירת הצורות המיוחדות

כעת הגיע תורכם – עליכם להמשיך ולחקור את גזרת נע"ו/י ולגלות את כל הצורות המיוחדות ואת יוצאי הדופן באמצעות דף הניווט ובאמצעות תרגיל הטבלה המופיעים בקישורים האלה:

- [גזרת נע"ו/י \(נחי ע"ו/י\) – דף ניווט](#)

- [תרגיל ניתוח פעלים בגזרת נע"ו/י](#)

יש להעלות את שני המסמכים (לאחר שהשלמתם אותם) לגוגל קלאסרום.

בהצלחה!